

UTJECAJ DIREKTIVE 2019/771 NA UREĐENJE ODGOVORNOSTI ZA MATERIJALNE NEDOSTATKE U NACIONALNIM ZAKONODAVSTVIMA

UDK: 339.54:347.731
347.451.031(477.5+430+438)
Pregledni naučni rad

DOI: 10.51558/2712-1178.2024.10.2.215

Doc. dr. sc. Sanja Gongeta, prof. struč. stud.
Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru
e-mail: sanja.gongeta@vevu.hr

APSTRAKT

Razvojem digitalnih tehnologija e – trgovina se pokazala kao ključni pokretač gospodarskog rasta na unutarnjem tržištu Europske unije. S ciljem povećanja pravne sigurnosti, smanjenja troškova transakcija i osiguravanja visokog stupnja zaštite potrošača te promicanja konkurentnosti malih i srednjih poduzetnika pokazala se potreba za usklađivanjem određenih aspekata koji se odnose na ugovore o kupoprodaji robe. Europski zakonodavac na taj izazov odgovorio je donošenjem Direktive EU 2019/771 o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe. Implementiranje Direktive EU 2019/771 u nacionalna zakonodavstva država članica Europske unije donijelo je reforme u području odgovornosti za materijalne nedostatke u obveznom pravu. Cilj rada je kroz analizu izmjena hrvatskog, njemačkog i poljskog zakonodavnog okvira o obveznim odnosima u slučaju odgovornosti za materijalne nedostatke stvari ukazati na prilike za zakonodavca Bosne i Hercegovine u kontekstu pravnog uređenja ovog važnog pravnog pitanja.

Ključne riječi: Direktiva 2019/771; odgovornost za materijalne nedostatke; ugovor o kupoprodaji robe; trgovački ugovor; potrošački ugovor

1. UVODNO

Europska unija predstavlja jedinstvenu gospodarsku i političku uniju, koja u okviru svojih granica i jedinstvenog prostora okuplja 27 država članica. Unutar europskog jedinstvenog tržišta omogućeno je slobodno kretanje većine roba, usluga, kapitala i osoba.¹ Kroz razvojne aktivnosti u području 35 različitih javnih politika² Europska unija poseban naglasak stavlja na zaštitu potrošača. Zaštita potrošača postiže se, jednako kao i ostala područja usmjerena na osiguravanje nesmetanog funkcioniranja jedinstvenog Europskog tržišta, između ostaloga i usklađivanjem pravnih poredaka država članica. Pravni sustav inherentno teži očuvanju stabilnosti pravnih normi i drugih pravnih pojava. Upravo ta stabilnosti temelj je pravnog kontinuiteta, ključne vrijednosti pravnog sustava, koja osigurava pravnu sigurnost.³ Pravna stabilnost i sigurnost izravno utječu na jačanje konkurentnosti samih država članica u prekograničnom poslovanju unutar granica Europske unije, ali i na globalnoj razini izvan jedinstvenog Europskog tržišta. Razvoj digitalnih tehnologija koje je sa sobom donijela digitalna revolucija postavila je pred zakonodavce izazov u smislu stvaranja adekvatnog zakonodavnog okvira sa

-
- 1 Temeljne slobode kretanja radnika, roba, kapitala i sloboda poslovnog nastana i pružanja usluga zajamčene su Ugovorom o funkcioniranju Europske unije (pročišćena verzija iz 2016.), SL C 202, 7. 6. 2016. Više o temeljnim slobodama unutar granica Europske unije, zajamčenima Ugovorom o funkcioniranju Europske unije u: Josipović Tatjana (2020) *Privatno pravo Europske unije – opći dio*, Narodne Novine, Zagreb, str. 615.; Gongeta Sanja, Gongeta Vedran (2023) *Usklađivanje zakonodavnog okvira Bosne i Hercegovine s pravnom stečevinom Europske unije i sloboda poslovnog nastana*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Tuzli, IX. 1/2023., 181. – 198.; Gongeta Sanja (2023) *Reforme prava društava – „race to the top“ ili „race to the bottom“ u regulativnom natjecanju // Europski realiteti - Moć : Zbornik radova : 5. međunarodni znanstveni skup*. Osijek: Akademija za umjetnost i kulturu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2023. str. 314-328;
 - 2 Više o aktivnostima Europske unije i područjima politike na <https://op.europa.eu/webpub/com/eu-what-it-is/hr/>
 - 3 Petrak Marko (2020) *Kodificiranje građanskog pava u jugoistočnoj Europi* u: *Hrvatsko obvezno pravo u poredbenopravnom kontekstu: Petnaest godina Zakona o obveznim odnosima*, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 101 – 146.

svrhom praćenja suvremenih tržišnih kretanja.⁴ Online trgovina već duži niz godina je jedan od ključnih pokretača gospodarskog rasta na unutarnjem tržištu Europske unije. Rast online kupnje i online transakcija posebno je zabilježen u vrijeme pandemije COVID – 19.⁵ S ciljem jačanja konkurentnosti i uspostavljanja ravnopravnog tržišnog natjecanja te posebno zaštite potrošača u mrežnim transakcijama pojavila se potreba za usklađivanjem određenih aspekata koji se odnose na ugovore o kupoprodaji robe. Europski zakonodavac na taj je izazov uspješno odgovorio donošenjem Direktive (EU) 2019/771 Europskog parlamenta i Vijeća od 20.5.2019. o određenim aspektima ugovora o prodaji robe, izmjeni Uredbe (EU) 2017/2394 i Direktive 2009/22/EZ te stavljanju izvan snage Direktive 1999/44/EZ (dalje: Direktiva 2019/771).⁶ Navedena Direktiva je direktiva maksimalne harmonizacije što ne znači da ipak ne postoji mogućnost odstupanja od njenih pojedinih odredbi, ali samo u slučaju ako je to u njoj predviđeno.⁷ Kako je Direktiva 1999/44/EZ, kojom je prethodno regulirano ovo pravno pitanje, bila direktiva minimalne harmonizacije⁸, države članice Europske unije smjele su u puno većoj mjeri

-
- 4 Ebers Martin (2021) Liability for Artificial Intelligence and EU Consumer Law, *Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law*, dostupno na: SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3855110>
 - 5 Prema podacima Eurostata, u 2020. godini čak 73 % korisnika interneta u Europskoj uniji kupovalo je online. Pri tome ih je 79% bilo u dobi od 25 do 54 godine. Iste godine u Republici Hrvatskoj je 80 % stanovnika u dobi od 16 do 74 godine koristilo internet, te je njih 55 % kupovalo online. Prema podacima hrvatskog Zavoda za statistiku, tijekom 2020. godine trgovina internetom je među rijetkim djelatnostima u Hrvatskoj zabilježila rast i to čak 12,6 %.
 - 6 OJ L 136, 22.5.2019, 28-50
 - 7 Čl. 4. Direktive 2019/771; isto navode i Slakoper Zvonimir, Nikšić Saša (2022) „*Novo uređenje odgovornosti za materijalne nedostatke u hrvatskom obveznom pravu*“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 43, (3) 531 – 558., 532.
 - 8 Kako navodi Josipović Tatjana op. cit. 651., 652. 653. „Razlika između maksimalnog i minimalnog usklađivanja ovisi o stupnju, intenzitetu u kojem se ostvaruje usklađivanje odnosno o tome imalu li države članice mogućnost odstupanja od odredbi akta koji je temelj usklađivanja tako da propišu stroža ili drugačija pravila u pravnom području koje je predmet usklađivanja. Maksimalno usklađivanje ne dopušta državama članicama nikakvu fleksibilnost i odstupanje od odredbi iz mjere kojom se provodi

odstupati od rješenja same Direktive te u svom nacionalnom zakonodavstvu pružiti veći stupanj zaštite potrošača.

U radu se analiziraju izmjene hrvatskog, poljskog i njemačkog zakonodavnog okvira o obveznim odnosima iz 2021. godine u slučaju materijalnog nedostatka stvari s posebnim naglaskom na stvari s digitalnim elementima te ističu moguće prilike za zakonodavca Bosne i Hercegovine u kontekstu pravnog uređenja ovog važnog pravnog pitanja.

Rad je strukturiran u četiri poglavlja te se nakon uvodnih razmatranja detaljnije obrazlaže svrha i cilj donošenja Direktive 2019/771 o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe. U trećem poglavlju iznose se izmjene obveznog prava u dijelu odgovornosti za materijalne nedostatke u nacionalnim zakonodavstvima Savezne Republike Njemačke, Poljske i Republike Hrvatske kao državama članicama Europske unije te Bosni i Hercegovini kao zemlji kandidatkinji. Četvrto poglavlje sadrži zaključna razmatranja o dinamici kontinuiranih promjena i prilagođavanju europskog zakonodavnog okvira zaštite potrošača uslijed globalnih kretanja i promjena u različitim političkim, društvenim i gospodarskim segmentima te se iznosi sažeti pregled prilike za zakonodavca Bosne i Hercegovine na tragu novota u izabranim nacionalnim zakonodavstvima analiziranim u radu.

2. DIREKTIVA EU 2019/771 O ODREĐENIM ASPEKTIMA UGOVORA O KUPOPRODAJI ROBE

Ugovorno pravo na razini Europske unije nije sveobuhvatno uređeno što proizlazi iz „nepostojanja nadležnosti EU za uređivanje materije privatnog prava kao cjeline“, odnosno pojedinih većih dijelova privatnog prava pod kojima podrazumijevamo i građansko i ugovorno pravo.⁹ „Osim odredaba

usklađivanje. Pri minimalnom usklađivanju države članice imaju određenu fleksibilnost prilikom uređenja pravnog područja na kojem se provodi usklađivanje i mogu u određenim granicama odstupiti od odredbi mjere kojim se provodi usklađivanje“.

- 9 Isto i: Nikšić Saša (2022) „Odgovornost za nedostatke kod ugovora o kupoprodaji stvari s digitalnim elementima“, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, 2022, vol. 70, br. poseban, str. 505-533, str. 509 ; Josipović Tatjana, Kanceljak Ivana (2022)

Ugovora o funkcioniranju Europske unije jedinstveni europski okvir za pružanje usluga čine brojni sekundarni pravni izvori koji imaju cilj olakšati djelovanje temeljnih sloboda, uspostaviti zajednička pravila i olakšati administrativnu suradnju.“¹⁰ Zakonodavni sustav Europske unije, a time i njenih država članica predstavlja „dinamički entitet uvelike osjetljiv na globalna kretanja i promjene u gospodarskim, političkim i društvenim paradigmatima, a što zahtijeva kontinuirane promjene i prilagodbe,“¹¹

Ugovorno pravo temelj je tržišnih transakcija i njegova konkurentnost u odnosu na odredbe drugih nacionalnih prava za poduzetnike jedan je od ključnih elemenata pri odlučivanju o svojem prekograničnom djelovanju.¹²

Pojedini segmenti europskog privatnog prava najčešće se usklađuju s ciljem uspostavljanja ovlasti Europske unije nad nesmetanim funkcioniranjem unutarnjeg tržišta i ostvarivanje temeljnih sloboda zajamčenih Ugovorom o funkcioniranju Europske unije.¹³ Direktiva 2019/771 o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe, izmjeni Uredbe (EU) 2017/2394 i Direktive 2009/22/EZ, te stavljanju izvan snage Direktive 1999/44/EZ donesena je 20.

Ugovorni odnosi - Opći dio. u: Tatjana Josipović [ur.] *Privatno pravo Europske unije - Posebni dio*, Zagreb: Narodne novine, 10-101. str. 10.

- 10 Bodiroga-Vukobrat, Nada, Pošćić Ana i Martinović Adrijana. (2019) "Izazovi liberalizacije tržišta usluga - pet godina članstva u Europskoj uniji." Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske X, br. 1 (2019): 1-24. <https://doi.org/10.32984/gapzh.10.1.1>
- 11 Tomljanović Marko, Host Alen (2023) *Deset godina Republike Hrvatske kao članice EU-a: stanje i perspektive*, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 9.
- 12 Gongeta Sanja (2016) *Regulatory Framework as the Primary Reason for (No)Internationalization of SMEs // Advancing Research in Entrepreneurship in the Global Context: Conference Proceedings of the 8th ENTRE Conference / Wach, Krzysztof ; Żur, Agnieszka (ur.)*. Krakow: Cracow University of Economics Centre for Strategic and International Entrepreneurship, str. 309-319., Gongeta Sanja, Gongeta Vedran (2016) Utjecaj zakonodavnih i administrativnih zahtjeva na pokretanje gospodarske djelatnosti // Zbornik radova 6. Međunarodna konferencija Razvoj javne uprave / Smoljić, M. ; Belaj, I. (ur.) Vukovar. str. 126-134; Gongeta Sanja (2023) op. cit.
- 13 Josipović Tatjana (2020) op.cit. 618.

svibnja 2019. s ciljem usklađivanja „određenih aspekata koji se odnose na ugovore o kupoprodaji robe, polazeći od visokog stupnja zaštite potrošača, kako bi se postiglo stvarno jedinstveno digitalno tržište, povećala pravna sigurnost i smanjili troškovi transakcija, osobito za mala i srednja poduzeća“.¹⁴

Osim svrhe i ciljeva donošenja, kroz 27 članaka Direktive 2019/771 definirani su određeni pojmovi što uključuje ugovor o kupoprodaji, potrošača, prodavatelja, proizvođača, robe, digitalni sadržaj, digitalne usluge, kompatibilnosti, funkcionalnosti, interoperabilnosti, trajni nosač podataka, komercijalno jamstvo, trajnost, besplatnost i javne dražbe.¹⁵ Direktiva se primjenjuje na ugovore o kupoprodaji između potrošača i prodavatelja, kao i na ugovore između potrošača i prodavatelja za isporuku robe koju je potrebno izraditi ili proizvesti, koji se sukladno Direktivi 2019/771 također smatraju ugovorima o kupoprodaji.¹⁶ Direktiva se ne primjenjuje na ugovore o isporuci digitalnog sadržaja ili digitalnih usluga, ali se primjenjuje na ugovore o kupoprodaji robe s digitalnim elementima, ako bi odsutnost ugrađenog ili povezanog digitalnog sadržaja ili digitalne usluge onemogućivala funkcioniranje robe i ako se taj digitalni sadržaj ili ta digitalna usluga isporučuje s robom na temelju ugovora o kupoprodaji te robe.¹⁷ U kontekstu maksimalne

14 Čl 1. Direktiva (EU) 2019/771 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe, izmjeni Uredbe (EU) 2017/2394 i Direktive 2009/22/EZ te stavljanju izvan snage Direktive 1999/44/EZ OJ L 136, 22.5.2019,28–50. Carvalho, J. M. (2019) „Sale of Goods and Supply of Digital Content and Digital Services – Overview of Directives 2019/770 and 2019/771“, 8, *Journal of European Consumer and Market Law*, Issue 5, p194–201, <https://kluwerlawonline.com/journalarticle/Journal+of+European+Consumer+and+Market+Law/8.5/EuCML2019037>;

Isto i Gongeta Sanja, Sudarić Željko, Klepica Dubravka (2022) *Određeni aspekti ugovora o kupoprodaji robe u Europskom zakonodavstvu // Book of Papers 6th International Scientific and Professional Conference(CRODMA 2021) / Gregurec, I. (ur.). Varaždin: Hrvatska udruga za direktni i interaktivni marketing (CRODMA)*, str. 263-271, 264.

15 Bojić Vitomir (2023) *Zakon o obveznim odnosima – Odgovornost za materijalne nedostatke u svjetlu Direktive (EU) 2019/771 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019.*, Pravosudna akademija, Zagreb: 9.

16 Čl. 3. st. 1. i 2. Direktive (EU) 2019/771

17 Čl. 3. st. 3. Isto i Bojić Vitomir (2023) op.cit.

harmonizacije Direktiva u svom članku 4. jasno određuje slobodu država članica i isključivanja njenih odredaba.¹⁸ Direktivom se ne utječe „na slobodu država članica da uređuju aspekte općeg ugovornog prava kao što su pravila o sklapanju, valjanosti, ništetnosti ili učincima ugovora, uključujući posljedice raskida ugovora, u mjeri u kojoj oni nisu uređeni Direktivom, ili pravu na naknadu štete“.¹⁹ Nadalje, Utvrđeni su subjektivni i objektivni zahtjevi, u pogledu usklađenosti robe te je definiran pojam nepravilne instalacije robe.²⁰ Odgovornost prodavatelja i teret dokazivanja razrađeni su u smislu da je prodavatelj odgovoran potrošaču za svaku neusklađenost koja postoji u trenutku isporuke robe i koja postane očita u roku od dvije godine od tog trenutka. Detaljno su utvrđene navedene okolnosti i u slučaju robe s digitalnim elementima.²¹ Pravna sredstva na koja potrošač ima pravo u slučaju neusklađenosti robe su: pravo na usklađivanje robe (odnosno popravak ili zamjena robe), razmjerno sniženje cijene ili raskid ugovora.²² U članku 17. Direktive 2019/771 uređeno je komercijalno jamstvo kao obvezujuće za davatelja jamstva u skladu s uvjetima utvrđenima u izjavi o komercijalnom jamstvu i povezanom reklamnome materijalu dostupnima u trenutku ili prije sklapanja ugovora. Ako prodavatelj odgovara potrošaču zbog neusklađenosti do koje je došlo činjenjem ili propustom određene osobe u prethodnim fazama lanca transakcija, uključujući nepružanje ažuriranja za robu s digitalnim elementima, prodavatelj ima pravo na pravna sredstva protiv odgovorne osobe ili odgovornih osoba u lancu transakcija.²³ Konačno, člankom 21. Direktive 2019/771 utvrđeno je obvezujuća narav njenih odredbi kako slijedi „sve ugovorne odredbe kojima se, na štetu potrošača, isključuje primjena nacionalnih mjera kojima se prenosi ova Direktiva, odstupa od njih ili mijenja njihov učinak prije no što potrošač obavijesti prodavatelja o neusklađenosti robe, nisu obvezujuće za potrošača.“

18 Čl. 3. st. 4. i 5. Direktive (EU) 2019/771 „Države članice mogu iz područja primjene ove Direktive isključiti ugovore o kupoprodaji: (a) rabljene robe koja se prodaje na javnoj dražbi; i (b) živih životinja.“ Te čl. 4. „Države članice u svojem nacionalnom pravu ne zadržavaju ni u njega uvode odredbe koje odstupaju od onih utvrđenih ovom Direktivom, uključujući i blaže ili strože odredbe kojima se osigurava različita razina zaštite potrošača, osim ako je ovom Direktivom drukčije predviđeno.“

19 Čl. 3. st. 6. Direktive (EU) 2019/771

20 Čl 5., 6., 7. i 8. Direktive (EU) 2019/771

21 Čl 10. Direktive (EU) 2019/771

22 Čl 13., 14., 15. i 16. Direktive (EU) 2019/771

23 Čl. 18. Direktive (EU) 2019/771

3. ODGOVORNOST ZA MATERIJALNE NEDOSTATKE U NACIONALNIM ZAKONODAVSTVIMA

Kako je uvodno navedeno, Direktiva 2019/771 je direktiva maksimalnog usklađenja koja dopušta odstupanje od utvrđenih pravila, samo u onim slučajevima koji su navedeni u Direktivi. Direktiva 2019/771 sadrži pravila primjenjiva na prodaju robe samo u odnosu na ključne elemente ugovora o kupoprodaji potrebne za prevladavanje prepreka povezanih s ugovornim pravom na unutarnjem tržištu te ne utječe na slobodu država članica da uređuju opće aspekte ugovornog prava kao što su pravila o sklapanju, valjanosti, ništetnosti ili učincima ugovora (uključujući i posljedice raskida ugovora), u mjeri u kojoj oni nisu uređeni tom Direktivom, ili pravu na naknadu štete.²⁴ U sljedećim dijelovima ovoga poglavlja, detaljnije će se analizirati izmjene pravnog okvira odgovornosti za materijalne nedostatke izabраниh država članica. Savezna Republika Njemačka izabrana je za analizu kao država članica, temelj Europske unije i njezina gospodarstva, te država čija su pravna rješenja slijedile brojne susjedne države, ali i države s kojima je dijelila povijesne dionice. Poljska je druga država članica, primjer u kontekstu ubrzanog gospodarskog rasta i razvoja kroz članstvo u Europskoj uniji. Konačno, Republika Hrvatska je izdvojena za analizu kao država koja je posljednja postala dio europskog unutarnjeg tržišta i europske obitelji te država koja osim teritorijalne granice, dijeli veliki dio zajedničke povijesti s Bosnom i Hercegovinom, zemljom kandidatkinjom za članstvo u Europskoj uniji.

3.1. Izmjene Njemačkog građanskog zakonika (BGB – a) Savezne Republike Njemačke nakon Direktive 2019/771

Njemačko prodajno pravo, odnosno njemački zakonodavni okvir određenih aspekata ugovora o kupoprodaji robe i odgovornosti za materijalne nedostatke

24 Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima Republike Hrvatske, P.Z.E. br. 148

doživjelo je svoju posljednju reformu donošenjem zakona o implementaciji Direktive 2019/771 u Njemački građanski zakonik (njem. Bürgerliches Gesetzbuch - BGB). Savezno ministarstvo pravosuđa i zaštite potrošača (njem. Bundesministerium der Justiz - BMJ) 10. prosinca 2020. objavilo je nacrt zakona o provedbi Direktive 2019/771.

Kako bi se implementirala navedena Direktiva predviđen je niz izmjena njemačkog zakonskog okvira koji se odnosi na ugovore o kupoprodaji. Predložene promjene uključuju, između ostalog, reformu koncepta materijalnih nedostataka i zahtjeva za usklađenost robe, uvođenje posebnih odredaba koje se primjenjuju na robu s digitalnim elementima, uključujući obvezu prodavatelja da dostavi odgovarajuća ažuriranja; uvođenje suspenzije prestanka važenja zastare za potrošačeve zahtjeve za neispravnost; proširenje prebacivanja tereta dokazivanja i uvođenje zakonskih zahtjeva za komercijalna jamstva.²⁵

Bundestag je 25. lipnja 2021. donio Zakon o uređenju prodaje robe s digitalnim elementima i drugim aspektima kupoprodajnog ugovora (njem. Gesetz zur Regelung des Verkaufs von Sachen mit digitalen Elementen und anderer Aspekte des Kaufvertrags). Izmjene se primjenjuju na ugovore sklopljene 1. siječnja 2022. ili nakon tog datuma. Glavni elementi reforme su uvođenje proizvoda s digitalnim sadržajem u §§ 475b BGB-a, uključujući obvezu ažuriranja, redefiniranje pojma „materijalni nedostaci” u § 434 BGB-a, opće promjene u uređenju prodaje robe široke potrošnje, produljenje prebacivanja tereta dokazivanja iz § 477 BGB-a te posebna pravila za digitalni sadržaj u §327 BGB-a

Pojam materijalnog nedostatka mijenja se provedbom Direktive o prodaji robe.²⁶ Prema novim zakonskim odredbama, predmet je bez materijalnih nedostataka ako „kada rizik prođe, oni ispunjavaju subjektivne i objektivne zahtjeve za usklađenost kao i zahtjeve za montažu.“ Stvar može biti s nedostatkom iako ima ugovorom utvrđenu kvalitetu. To prije svega ovisi o dogovoru između ugovornih strana. Predmet ispunjava subjektivne uvjete ako (kumulativno) ima dogovorenu kvalitetu, prikladan je za korištenje navedeno u ugovoru i predaje se s dogovorenim priborom i dogovorenim

25 Wauschkuhn, U. et al. (2021) *Implementation of the Directive (EU) 2019/771 on the sale of goods: Upcoming amendments to the German Civil Code governing the sale of goods with digital elements and other aspects of sales contracts;*

26 § 434 BGB-a

uputama, uključujući upute za montažu i montažu. Predmet ispunjava objektivne uvjete ako je pogodan je za uobičajenu upotrebu i ima uobičajena svojstva. Objektivni zahtjevi su od jednake važnosti kao i subjektivni zahtjevi prema novi zakona.

Za robu s digitalnim elementima također se primjenjuje §434 BGB, dopunjen novim pravilima u zakonu o robi široke potrošnje. Ako ne postoji kvalificirana veza između predmeta i digitalnog elementa, nedostatak digitalnog elementa utvrđuje se prema §§ 327d BGB - a, a ostale robe prema § 434 BGB.

Potrošački ugovor o digitalnim proizvodima uvodi se u BGB kao nova vrsta ugovora. BGB postavlja zasebna jamstvena prava za digitalne proizvode u § 327 ff. „Digitalni proizvod” prema §327 (1) BGB obuhvaća digitalni sadržaj i digitalne usluge. § 475a BGB dopunjuje propise u slučaju kupoprodajnih ugovora o digitalnim proizvodima i odnosi se na dijelove propisa o klasičnim kupoprodajnim ugovorima.

Potrebno je razlikovati kupnju robe s digitalnim elementima i kupnju digitalnih proizvoda. Tako § 475b - 475e BGB sadrži dodatne propise za kupnju robe široke potrošnje robe s digitalnim elementima. Propisi se odnose na fizičke predmete koji sadržavaju digitalne proizvode ili su s njima povezani i ne mogu ispuniti svoju funkciju bez digitalnih elemenata. To se primjenjuje ako je pružanje digitalnih elemenata izričito dogovoreno u ugovoru ili ako to proizlazi iz svrhe stavke. U skladu s tim, ako roba sadržava digitalne elemente, primjenjuju se dodatne odredbe o materijalnim nedostacima. Između ostalog, prodavatelj mora osigurati dogovorena ažuriranja digitalnih elemenata ako su potrebna za održavanje njegove funkcionalnosti. Ako potrošač ne dostavi pravodobno ažuriranje, prodavatelj nije odgovoran za materijalne nedostatke koji proizlaze iz ažuriranja koje nedostaje, § 475b (5) BGB. Trajanje i opseg ažuriranja koje treba dostaviti subjektivno su određeni ugovornim sporazumom. Kako bi se ispunili i objektivni zahtjevi, ažuriranja se moraju dostaviti barem tijekom razdoblja koje se može očekivati na temelju svih okolnosti. Razdoblje ovisi, na primjer, o reklamnim izjavama prodavatelja, kao i o uobičajenom trajanju uporabe i primjene robe iste vrste. Trajanje može biti dulje od dvije godine u pojedinačnim slučajevima, što je moguće posebno za sigurnosna ažuriranja. Tom se odredbom nastoji osigurati i da je funkcionalnost dotičnog proizvoda zajamčena i nakon prijenosa rizika kako bi se proširila upotrebljivost robe. Ugovorno isključenje tih ažuriranja moguće je i ako je riječ o potrošaču, ali za to je potreban izričiti pristanak.²⁷

27 Isto i: Staudinger Ansgar, Artz Markus (2022) *Neues*

U slučaju nedostataka robe, potrošači mogu prekinuti ugovorni odnos u znatno povoljnijim okolnostima. Na primjer, raskid kupoprodajnih ugovora za robu s digitalnim elementima moguć je u određenim slučajevima čak i bez određivanja roka.²⁸ Između ostalog, nije potrebno odrediti izričiti rok ako prodavatelj ne osigura naknadno izvršenje u razumnom roku unatoč tome što je obaviješten o nedostatku.

Skraćivanje roka zastare za odgovornost za nedostatke prodaje rabljene robe na godinu dana više nije moguće s pomoću općih uvjeta poslovanja. Umjesto toga, potreban je izričiti dogovor ugovornih strana, koji mora zadovoljiti visoke standarde.

Zastara za potraživanja zbog nedostataka u robi ne istječe prije četiri mjeseca nakon što je nedostatak prvi put postao očit²⁹, ili ne prije dva mjeseca nakon predaje robe prodavatelju radi naknadnog izvršenja.³⁰ Još jedna inovacija proizlazi iz uvođenja vrste ugovora za robu s digitalnim elementima. U takvim se ugovorima rok zastare za nedostatke digitalnih elemenata procjenjuje odvojeno od roka zastare za nedostatke same robe.

Izmijenjen je i § 479 BGB-a koji se odnosi na zahtjeve za izjave o komercijalnom jamstvu potrošačima. Jamac mora obavijestiti potrošača da korištenje zakonskih prava nije ograničeno jamstvom i da je to korištenje besplatno.³¹ Čak i bez zahtjeva potrošača, izjava o jamstvu mora se potrošaču dostaviti na trajnom nosaču podataka najkasnije u trenutku isporuke robe. Dovoljna je i dostava putem e-pošte, dok se samo objavljivanje na internetskoj stranici ne smatra dostatnim.

Kaufrecht und Verträge über digitale Produkte Einführung in das neue Recht, C.H. Beck, München; Metzger, A. (2022) BGB § 327 Anwendungsbereich. *Münchener Kommentar zum BGB*. München: Beck, Band 3; Wauschkuhn Ulf et al. (2021) *Implementation of the Directive (EU) 2019/771 on the sale of goods: Upcoming amendments to the German Civil Code governing the sale of goods with digital elements and other aspects of sales contracts*; Wesing Taylor (2022) *Neues Digitales Kaufrecht*; dostupno na: <https://www.taylorwessing.com/-/media/taylorwessing/files/germany/2022/01/praxisleitfaden-neues-kaufrecht-januar-2022.pdf>

28 § 475d (1) BGB

29 § 475e (3) BG.B

30 § 475e (4) BGB

31 § 479 (1) 1. BGB

U kupoprodajnim ugovorima potrošač može istaknuti materijalna prava na nedostatak čak i ako je u trenutku sklapanja ugovora znao za nedostatak.³² Jamstvo je isključeno samo ako je potrošač prije sklapanja ugovora bio posebno obaviješten da određena značajka robe odstupa od nominalne kvalitete i ako je odstupanje izričito i odvojeno dogovoreno u ugovoru. Izmjena je od posebne važnosti za prodaju neispravnih primjeraka. Zakonsko prebacivanje tereta dokazivanja u pogledu postojanja nedostatka u trenutku prijenosa rizika proširuje se. Smatra se da je nedostatak u korist potrošača ako postane očit u roku od jedne godine od isporuke.³³ U slučaju robe s digitalnim elementima ta se pretpostavka čak primjenjuje na digitalne elemente tijekom razdoblja od dvije godine.³⁴

Daljnje obveze prodavatelja izričito su propisane zakonom za sve kupoprodajne ugovore. Na primjer, prodavatelj mora vratiti zamijenjenu robu o vlastitom trošku.³⁵ Prema novim zakonskim odredbama prodavatelj može zahtijevati od kupaca da stave na raspolaganje naizgled neispravnu robu za pregled neispravnosti prije naknadnog izvršenja.³⁶ Osim toga, prodavatelj u odnosu na potrošače mora izvršiti dodatno izvršenje u razumnom roku nakon što je obaviješten o nedostatku i bez znatnih neugodnosti za potrošača. Prodavatelj može odbiti usklađivanje robe ako su popravak i zamjena nemogući ili bi prodavatelju nametnuli nerazmjerne troškove, čak i ako je moguća samo jedna vrsta naknadnih.³⁷

32 § 475 (3) 2. BGB

33 § 477 (1) BGB

34 § 477 (2) BGB.

35 § 439 (6) BGB

36 § 439 (5) BGB

37 Staudinger Ansgar, Artz Markus (2022) op. cit.; Metzger, A. (2022) op.cit.; Wauschkuhn Ulf et al. (2021) op.cit.

3.2. Izmjene poljskog pravnog okvira u svrhu implementacije Direktive 2019/771

Implementacija europskih direktiva iz područja zaštite potrošača u poljski pravni poredak seže u rane dane poljskog članstva u Europskoj uniji. Kao i za svaku državu kandidatkinju za stjecanje statusa članice Europske unije, prenošenje već postojećih mjera zaštite potrošača, uključujući i usklađene odredbe potrošačke prodaje, predstavljala je jedan od uvjeta za pristupanje Poljske Europskoj uniji, koje se dogodio 1. svibnja 2004. godine.³⁸

S obzirom na vremenski pritisak, poljski zakonodavac odlučio je prenijeti Direktivu 1999/44/EZ izvan okvira nacionalnog Građanskog zakonika, odnosno kroz poseban Zakon o posebnim uvjetima prodaje potrošača³⁹ (poljski: Ustawa o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego, Dz.U. 2002 nr 141 poz. 1176). Ovo rješenje je otvoreno kritizirano u poljskoj akademskoj zajednici i promatrano je kao poremećaj postojećeg nacionalnog ugovornog prava i središnje uloge Građanskog zakonika, međutim približavanje datuma pristupanja Europskoj uniji poslužilo je poljskom zakonodavcu kao izgovor.⁴⁰ Ono što se smatralo otegotnom okolnošću u smislu ujednačavanja prava zaštite potrošača u Poljskoj je relativno veliki broj zakonskih akata kojima se ono u nacionalnim okvirima regulira. Međutim, ključni zakonski akt je Građanski zakonik koji je stupio na snagu 23. travnja 1964. godine.⁴¹ Poljski Građanski zakonik je taj koji definira potrošača i to na jedinstven način te je prvi koji je doživio izmjene u svrhu usklađivanja s europskim pravnim okvirom.⁴²

Odluka o suzdržavanju od razvoja jedinstvenog rješenja za potrošačku i nepotrošačku prodaju, bez povlačenja jasnih granica između dva režima,

38 Lewandowski Robert (2019) *Fundamentals of Polish Business Law*, Wydawnictwo C. H. Beck

39 Slobodni prijevod autorice

40 Namysłowska Monika, Jabłonowska Agnieszka, Wiaderek Filip, *Implementation Of The Digital Content Directive In Poland: A Fast Ride On A Tandem Bike Against The Traffic*, 12 (2021) JIPITEC 241 para 1

41 Pokrzywniak, Jakub (2021). *Consumer protection under Polish private law. Pravovedenie* 65 (2): 236–247. <https://doi.org/10.21638/spbu25.2021.207>

42 Poljski Građanski zakonik u čl. 22. potrošača definira isključivo kao fizičku osobu

dovelo je do ozbiljnih poteškoća u tumačenju graničnih slučajeva, npr. u vezi s robom koja se koristi u privatnom i poslovnom svojstvu što je dodatno pogoršano drugačijom razinom zaštite koju predviđaju implementirana europska pravila i već postojeća domaća. U konačnici, standard zaštite koji se pruža potrošačima u Zakonu o posebnim uvjetima prodaje potrošačima (npr. u pogledu tereta dokazivanja i dostupnosti pravnih lijekova) bio je niži u usporedbi s odredbama poljskog Građanskog zakonika.⁴³ Prvi koraci ka rješenu problema su uslijedili 2014. godine donošenjem Zakona o pravima potrošača. Dana 1. siječnja 2023. stupio je na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pravima potrošača, Zakona o građanskom zakoniku i Zakona o međunarodnom privatnom pravu od 4. studenog 2022. koji je u svom članku 2. stavku 15. izmijenio prethodno spomenuti Zakon o pravima potrošača od 30. svibnja 2014.⁴⁴

Ovim izmjenama postojećeg pravnog okvira implementirana je u poljski nacionalni zakonodavni okvir Direktiva 2019/771.⁴⁵ Izmjene i dopune u svrhu maksimalne harmonizacije s navedenom Direktivom unijele su u poljski sustav dodanu kvalitetu pravnih pravila kao i logičku i jezičnu ispravnost instituta koje regulira.⁴⁶ Poljski zakonodavac je odredbe Direktive 2019/771 prenio u svoj sustav cijelim Poglavljem (5a) u postojeći zakonski okvir pri čemu je tradicionalno uređenje odgovornosti za materijalne nedostatke tek malo modificirano.⁴⁷ U svrhu usklađivanja s europskim pravnim okvirom, poljski zakonodavac je u smislu potrošačke trgovine drugi puta u povijesti pojam „neispravnosti“ povukao pri prodaji pokretnine poduzetnika

43 *Ibidem.*

44 Jurczyński Paweł (2023) Comments on the Implementation of the Sale of Goods Directive into the Polish Legal Order, *Studia Iuridica Lublinensia* vol. 32, 5, 2023 DOI: 10.17951/sil.2023.32.5. 181-194

45 *Ibidem.* 182.

46 Zoll Fryderyk et al (2022) *Academic proposal for amending the Directive (EU) 2019/771 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the sale of goods*, *Transformacje Prawa Prywatnego* 3/2022 raspravljaju o opravdanosti maksimalne harmonizacije koju Direktiva propisuje, a na tragu europske zaštite okoliša i politike kružnog gospodarstva. Naime, kako autori navode, pojedina nacionalna zakonodavstva su zaštitu okoliša regulirali puno višim pravnim standardima, nego što to predviđaju tzv. Digitalne Direktive.

47 *Ibidem.* 183.

potrošaču, te ga zamijenio pojmom „nesukladnosti robe s ugovorom.”⁴⁸ U svrhu ostvarivanja prava koja potrošaču pripadaju, definirani su subjektivni i objektivni nedostaci kao i svi ostali pravni standardi zaštite potrošača u skladu odredbi Direktive 2019/771.⁴⁹

Zaštita potrošača uslijed razvoja tehnologije postavlja sve veće zahtjeve i izazove pred poljskog zakonodavca. Poseban izazov je njihovo usklađivanje s tradicionalnim pravnim propisima i reguliranjem autonomije ugovornih strana u smislu građanskog prava. Uzme li se u obzir svakodnevno mijenjanje okolnosti pod kojima se ugovori sklapaju, a pri tome mislimo i na umjetnu inteligenciju (AI) te slijedom toga potrebu za dodatnom razinom zaštite potrošača, postavlja se pitanje kamo će nas to (zajedno sa zakonodavcem) do kraja odvesti?

3.3. Novo uređenje odgovornosti za materijalne nedostatke u Republici Hrvatskoj

Prošlo je cijelo desetljeće od stjecanja punopravnog statusa Republike Hrvatske u Europskoj uniji. Okvirnom analizom dosadašnjih dostignuća jasno je kako je Republika Hrvatska ispunila sve korake i obveze stavljene pred nju te je vidljivo svakodnevno jačanje pripadnosti „europskoj obitelji”.⁵⁰ Razvoj gospodarstva, pravna sigurnost i visoka razina zaštite potrošača velikim dijelom je posljedica reformi zakonodavnog okvira u svrhu ujednačavanja pravnog okvira s ostalim državama članicama Europske unije.

U ovom poglavlju analiziraju se nova pravila zaštite potrošača s naglaskom na obvezno pravo⁵¹ o odgovornosti za materijalne nedostatke i komercijalno jamstvo u Republici Hrvatskoj, a nakon novele Zakona o obveznim odnosima 2021. godine. Zakonodavna aktivnost bila je izravna posljedica implementacije

48 *Ibidem*. 185.

49 Pokrzywniak, Jakub (2021). op.cit.

50 Tomljanović Marko, Host Alen, op. cit. 8.

51 Prema Klarić Petar, Vedriš Martin (204) *Građansko pravo*, Narodne novine, Zagreb, 377 „Obvezni odnosi su oni društveni odnosi u koje pravni subjekti ulaze povodom činidaba. No, obvezno pravo ne uređuje sve moguće obvezne odnose, nego samo one koji imaju gospodarsko prometno značenje.,,

Direktive (EU) 2019/771 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe, izmjeni Uredbe (EU) 2017/2394 i Direktive 2009/22/EZ, te stavljanju izvan snage Direktive 1999/44/EZ.

Kao jedna od država članica Republika Hrvatska je bila obvezna prenijeti Direktivu 2019/771 o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe u svoje nacionalno zakonodavstvo. Nova direktiva prenesena je u Zakon o obveznim odnosima te je dana 1. siječnja 2022. stupio na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima⁵², kojim su u određenoj mjeri izmijenjeni instituti odgovornosti za materijalne nedostatke i tzv. komercijalnog jamstva te se te prenesene norme primjenjuju u svim obveznim odnosima, ali uz neke iznimke za potrošačke ugovore.⁵³

Odgovornost za materijalne nedostatke regulirana je u dijelu pravila ugovora o kupoprodaji od čl. 399. a Zakona o obveznim odnosima gdje su definirani osnovni pojmovi poput potrošača, potrošačkog ugovora, proizvođača, digitalnog sadržaja, digitalne usluge, kompatibilnosti, funkcionalnosti, interoperabilnosti, trajnog nosača i trajnosti.⁵⁴ „Prodavatelj odgovara za

52 Narodne Novine 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22, 155/23

53 Kanceljak Ivana (2023) *Transposition of directive (EU) 2019/771 on certain aspects concerning contracts for the sale of goods in Croatian private law: Consumer Protection in European Union: Challenges and Opportunities*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, str. 92-104; Bojić Vitomir (2023) zakon o obveznim odnosima – *Odgovornost za materijalne nedostatke u svjetlu Direktive (EU) 2019/771 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019.*, Pravosudna akademija, Zagreb, Baretić Marko (2022) „*Novine u Zakonu o obveznim odnosima – odgovornost za materijalne nedostatke*“, u: Zbornik Susreta pravnik u Opatiji '22., ur. Miljenko Giunio, Zagreb: Hrvatski savez udruga pravnika u gospodarstvu, 189.

54 „potrošač je svaka fizička osoba koja sklapa ugovor o kupoprodaji izvan svoje trgovačke, poslovne, obrtničke ili profesionalne djelatnosti; potrošački ugovor je ugovor koji sklapaju potrošač i svaka fizička ili pravna osoba koja djeluje u okviru svoje trgovačke, poslovne, obrtničke ili profesionalne djelatnosti, uključujući i osobu koja djeluje u ime ili za račun te osobe; proizvođač je osoba koja je izradila stvar, uvezla stvar na područje Europske unije

materijalne nedostatke neovisno o tome je li ugovorom prenio ili se obvezao prenijeti kupcu stvar u vlasništvo, a kupac platio ili se obvezao platiti njezinu cijenu.“⁵⁵

Sam pojam materijalnog nedostatka sada se ocjenjuje prema subjektivnim i objektivnim kriterijima. Subjektivni materijalni nedostaci definirani su kao oni nedostaci na stvari kada stvar ne udovoljava zahtjevima koje su ugovorne strane utvrdile ugovorom o kupoprodaji.⁵⁶ Objektivni materijalni nedostaci

i svaka druga osoba koja se predstavlja kao proizvođač time što na stvar stavlja svoje ime, zaštitni znak ili drugi razlikovni znak; digitalni sadržaj su podaci koji se proizvode i isporučuju u digitalnom obliku; digitalna usluga je: a) usluga kojom se potrošaču omogućuju stvaranje, obrada i pohrana podataka u digitalnom obliku ili pristup njima ili b) usluga kojom se omogućuje dijeljenje ili bilo koja druga interakcija s podacima u digitalnom obliku koja učitava ili stvara potrošač ili drugi korisnici te usluge; kompatibilnost je sposobnost stvari da funkcionira s hardverom ili softverom s kojima se obično koristi stvar iste vrste, a da tu stvar, hardver ili softver pritom nije potrebno konvertirati; funkcionalnost je sposobnost stvari da izvršava funkcije s obzirom na svoju svrhu; interoperabilnost je sposobnost stvari da funkcionira s hardverom ili softverom drukčijim od onih s pomoću kojih se obično koristi stvar iste vrste; trajni nosač podataka je svako sredstvo koje kupcu ili prodavatelju omogućuje da informacije, koje su toj osobi osobno upućene, pohrani tako da im može pristupati tijekom razdoblja koje odgovara svrhama za koje su te informacije namijenjene i koje omogućuje nepromijenjeno reproduciranje pohranjenih informacija; trajnost je sposobnost stvari da zadrži svoje funkcije i radne značajke tijekom uobičajene upotrebe; besplatno znači bez troškova potrebnih za uklanjanje nedostatka, a posebno bez poštanskih troškova te troškova prijevoza, rada ili materijala “

55 Čl. 400. stavak 3. ZOO

56 čl. 401. st. 1. ZOO „Nedostatak postoji: ako stvar ne odgovara opisu, vrsti, količini i kvaliteti odnosno nema funkcionalnost, kompatibilnost, interoperabilnost i druge značajke kako je utvrđeno ugovorom o kupoprodaji, ako stvar nije prikladna za bilo koju posebnu namjenu za koju je potrebna kupcu i s kojom je kupac upoznao prodavatelja najkasnije u trenutku sklapanja ugovora te u odnosu na koju je prodavatelj dao pristanak, ako stvar nije isporučena

su oni koji se ocjenjuju temeljem sljedećih objektivnih kriterija „ako stvar nije prikladna za upotrebu u svrhe za koje bi se stvar iste vrste uobičajeno koristila, uzimajući u obzir, sve propise Europske unije i propise Republike Hrvatske, tehničke standarde ili, ako takvih tehničkih standarda nema, primjenjive kodekse ponašanja u određenom području ako oni postoje; ako stvar ne odgovara kvaliteti i opisu uzorka ili modela koji je prodavatelj stavio na raspolaganje kupcu prije sklapanja ugovora, ako stvar nije isporučena s dodatnom opremom, uključujući ambalažu, upute za instalaciju ili druge upute, čiji primitak kupac može razumno očekivati; ako stvar ne odgovara količini ili nema ona svojstva i druge značajke, uključujući one koje se odnose na trajnost, funkcionalnost, kompatibilnost i sigurnost, koji su uobičajeni za stvar iste vrste i koje kupac može razumno očekivati s obzirom na prirodu stvari te uzimajući u obzir sve javne izjave koje su dali prodavatelj ili druge osobe u prethodnim fazama lanca transakcija, uključujući proizvođača, ili koje su dane u njihovo ime, osobito u oglašavanju ili označivanju.“⁵⁷

U pogledu prava kupca u slučaju materijalnog nedostatka stvari najznačajnija izmjena u hrvatskom Zakonu o obveznim odnosima je hijerarhijski poredak prava koja pripadaju kupcu.⁵⁸ Naime, prema prethodnim odredbama, kupac je mogao slobodno izabrati popravak, zamjenu stvari s nedostatkom i sniženje cijene, međutim, sada su ta prava regulirana hijerarhijski u čl. 410. st. 1. - 4. Zakona o obveznim odnosima.⁵⁹ Sukladno navedenim odredbama, kupac koji je pravodobno i uredno obavijestio prodavatelja o nedostatku ovlašten je zahtijevati od prodavatelja uklanjanje nedostatka, zahtijevati od prodavatelja predaju druge stvari bez nedostatka, zahtijevati razmjerno sniženje cijene, izjaviti da raskida ugovor. Prodavatelj je ovlašten odbiti uklanjanje nedostatka ako su popravak i zamjena nemogući ili bi mu time bili prouzročeni nerazmjerni troškovi uzimajući u obzir sve okolnosti, a osobito vrijednost stvari bez nedostatka, značaj nedostatka i pitanje može li se popravak odnosno zamjena obaviti bez znatnih neugodnosti za kupca.⁶⁰

sa svom dodatnom opremom i uputama, uključujući upute za instalaciju, kako je utvrđeno ugovorom o kupoprodaji ili ako stvar nije isporučena s ažuriranjima kako je utvrđeno ugovorom o kupoprodaji.“

57 Čl. 401. st. 2. ZOO

58 Slakoper Zvonimir, Nikšić Saša (2022) „Novo uređenje odgovornosti za materijalne nedostatke u hrvatskom obveznom pravu“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 43, (3) 531 – 558.: 533; Kanceljak Ivana (2023) op.cit.: 96.

59 *Ibidem.*

60 Čl. 410. st. 4. ZOO

Institut jamstva za ispravnost prodane stvari definiran je u čl. 423. Zakona o obveznim odnosima, naziva se komercijalno jamstvo i sada podrazumijeva „svaku obvezu kojom se prodavatelj ili proizvođač obvezuje kupcu vratiti plaćenu cijenu ili zamijeniti, popraviti ili servisirati stvar ako ona ne zadovoljava specifikacije ili druge zahtjeve koji su navedeni u izjavi o jamstvu ili u relevantnom reklamnom materijalu koji je dostupan u trenutku ili prije sklapanja ugovora.“

Osim navedenoga, Izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima 2021. godine u hrvatsko obvezno pravo uveden je institut odgovornosti za materijalne nedostatke u potrošačkim ugovorima kupoprodaje stvari s digitalnim elementima, odgovornosti za materijalne nedostatke u slučaju instaliranja ili montiranja stvari, odgovornost za materijalne nedostatke u lancu isporuke⁶¹ te odgovornost za nedostatke u potrošačkim ugovorima pri ažuriranju stvari s digitalnim elementom te trenutak prijelaza rizika u navedenim slučajevima.

Nastavno na odredbe Direktive 2019/7741 sve navedene izmjene i dopune hrvatskog Zakona o obveznim odnosima vezane su uz ugovore o kupoprodaji sklopljene 1. siječnja 2022. godine i nakon tog datuma, a s ciljem praćenja tehnološkog napretka.

3.4. Izazovi i prilike za zakonodavca Bosne i Hercegovine

Bosna i Hercegovina se na putu pristupanja Europskoj uniji suočava s brojnim izazovima u ujednačavanju svog zakonodavnog okvira s pravnom stečevinom Europske unije. Svojevrсна potvrda da je na pravom putu svladavanja tih prepreka i dodatno ohrabrenje zakonodavcu je zasigurno stjecanje statusa zemlje kandidatkinje u prosincu 2022. godine.⁶² Zaštita potrošača jedno je od ključnih područja politika Europske unije, njenih država članica te slijedom toga i Bosne i Hercegovine kao države koja teži europskoj integraciji te je velikim dijelom reformirana 2019. godine, između ostaloga donošenjem

61 Članak 422.a

62 Gongeta Sanja, Gongeta, Vedran (2023) „Usklađivanje zakonodavnog okvira Bosne i Hercegovine s pravnom stečevinom Europske unije i sloboda poslovnog nastana“, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Tuzli, IX. 1/2023., 181. – 198.

Direktive 2019/771 kao jednog od važnih elemenata za rješavanje nekih od izazova novih tržišnih uvjeta.⁶³

S obzirom da je Zakon o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini⁶⁴ postao punoljetan, pravo je vrijeme za razmotriti mogućnosti i ciljeve koje je potrebno postići u ovom području, a sa svrhom ujednačavanja s pravnom stečevinom (*acquis communautaire*).⁶⁵ Posebno je to važno uzme li se u obzir ocjena Europske komisije u području napretka Bosne i Hercegovine u tom području. Naime u Izvješću za 2023. godinu ocjena je glasila: „Bosna i Hercegovina je u ranoj fazi pripremljenosti u oblasti zaštite potrošača i javnog zdravlja. Nije postignut nikakav napredak u ovoj oblasti – nijedna prošlogodišnja preporuka nije provedena, tako da i dalje ostaju na snazi. U narednoj godini, Bosna i Hercegovina posebno treba: dodatno uskladiti državni Zakon o zaštiti potrošača i sigurnosti proizvoda s *acquisem* EU... U pogledu horizontalnih aspekata, državni Zakon o zaštiti potrošača je usvojen 2006. godine i sada je veoma zastario. Potrebno ga je hitno uskladiti s najnovijim *acquisem* EU kako bi se brzo odgovorilo na pitanja koja se tiču digitalnih tržišta koja se brzo mijenjaju, te pitanja rizika od nejednake zaštite potrošača u entitetima. Zakonodavni okvir u oblasti potrošačkih kredita i trgovanjem finansijskim uslugama na daljinu također nije usklađen s *acquisem* EU. Ured Ombudsmana za zaštitu potrošača nije dostavio podatke o rješenjima donijetim u 2022. godini.”⁶⁶

Potrebno je dodatno usklađivanje temeljnih pojmova poput potrošač, roba,

63 Dabović Anastasovska Jadranka (2023) „Implementacija novina potrošačkog prava Europske unije u potrošačke zakone zemalja regije“ Zbornik radova Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse, br. 20, Mostar 2023., str. 7. - 35

64 Zakon o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini, „Sl. Glasnik BiH“, br. 25/06, 88/15.

65 Dabović Anastasovska Jadranka (2023) op.cit. 24; Petrović Anita (2023) *Reforma potrošačkog prava prodaje – izazov za bosanskohercegovačko pravo*. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Tuzli, IX. BROJ 1/2023 101 - 133 DOI: 10.51558/2712-1178.2023.9.1.101: 101.

66 Izvještaj o Bosni i Hercegovini za 2023. godinu. Dostupno na: <https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2023/Izvj%C5%A1taj%20o%20Bosni%20i%20Hercegovini%20za%202023.%20%20-%20BHS%20prijevod%20%28002%29.pdf>; osvrst na 2022.: Dabović Anastasovska Jadranka (2023) op.cit. 29.

trenutak isporuke robe, odgovornosti za materijalne nedostatke navedenih u zakonodavnim aktima Bosne i Hercegovine i acqisem Europske unije.⁶⁷ Ipak, određeni dio potrošačkog prava iz prethodne Direktive 1999/44/EZ implementiran je u bosanskohercegovački zakonodavni okvir i to u dijelu koj se odnosi na pravna sredstva koja stoje na raspolaganju potrošaču u slučaju neusklađenosti, odnosno postojanja materijalnog nedostatka. „Prema čl. 18. ZPP BiH potrošač ima, po svom izboru, pravo na popravak, zamjenu ili raskid ugovora. Pri tome potrošač ima pravo na raskid ugovora i kada je u pitanju neznatan materijalni nedostatak, budući da ograničenje iz čl. 3. st. 6. Direktive 1999/44/EZ nije preuzeto. Međutim, prema čl. 18. ZPP BiH potrošač nema pravo na sniženje cijene. Pravna sredstva su postavljena alternativno što znači da potrošač može birati kojim sredstvom da se posluži, pa tako može odmah izabrati raskid ugovora umjesto popravka ili zamjene, pa čak i ako se radi o neznatnom materijalnom nedostatku. U čl. 488. ZOO regulira prava kupca i to redosljedom, popravak ili zamjena, sniženje cijene i raskid ugovora, uz svako od ovih prava kupcu pripada i pravo na naknadu štete. U čl. 18. ZPP BiH nisu preuzeti određeni kriteriji iz čl. 3. st. 3. Direktive 1999/44/EZ kao što su nesrazmjernost, nemogućnost i besplatnost, ali rezultat koji se želi postići ovim kriterijima, ipak se može postići primjenom osnovnih načela ZOO“.⁶⁸

Osim Zakona o zaštiti potrošača, prava potrošača u Bosni i Hercegovini regulirana su i obveznim pravom te je iz svega izloženoga vidljivo kako je implementiranje suvremenih europskih standarda u području određenih aspekata o kupoprodaji potrebno provesti i u tom dijelu pravnih propisa.

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Pravni okvir za zaštitu potrošača od izuzetne je važnosti u Europskoj uniji kako bi se osiguralo pravično i sigurno okruženje za potrošače i nesmetano funkcioniranje unutarnjeg tržišta. Zaštita potrošača postala je sve važnija s porastom digitalnih proizvoda i usluga na tržištu. Direktiva 2019/771 pruža jasne smjernice o odgovornosti za materijalne nedostatke, pravima potrošača pri kupnji digitalnih proizvoda, jačajući njihovu poziciju u transakcijama. Harmonizacija pravnih normi unutar europskog jedinstvenog tržišta ključna je za održavanje dosljedne zaštite potrošača na jedinstvenom tržištu. Ujednačen

67 Petrović Anita (2023): 157. – 160.

68 *Ibidem*. 160.

pravni okvir pridonosi povećanju povjerenja potrošača u digitalne proizvode, potičući inovacije i razvoj tehnologije. Direktiva 2019/771 predstavlja ključni instrument europskog zakonodavca u području zaštite potrošača, posebice u kontekstu digitalnih tehnologija.

Jasno definirana pravila pomažu usklađivanju prakse s potrebama potrošača i regulatornih zahtjeva. S druge strane pak, potrošači imaju pravo na pravilne informacije o proizvodima, a direktiva osigurava transparentnost u digitalnom okruženju. Snažna pravna zaštita potiče konkurenciju među poduzetnicima kako bi pružili bolje proizvode i usluge potrošačima. Unaprijeđenje zaštite potrošača doprinosi održivom ekonomskom razvoju i dugoročnoj stabilnosti tržišta. Pravni okvir promiče odgovornost proizvođača za kvalitetu i sigurnost digitalnih proizvoda. Standardizacija pravila unutar Europske unije pomaže u izbjegavanju nesigurnosti i konfuzije za potrošače koji prelaze granice između država članica.

Održavanje visokih standarda zaštite potrošača ključno je za izgradnju povjerenja u jedinstveno europsko tržište. Direktiva 2019/771 potiče inovacije u digitalnom sektoru promičući istovremeno sigurnost i prava potrošača te takva vrsta pravne sigurnosti potiče potrošače da koriste digitalne tehnologije s većim povjerenjem.

Analizom reformi izabranih zakonskih okvira u području prava kupoprodaje i odgovornosti za materijalne nedostatke, u radu je prikazan značaj praćenja suvremenih tržišnih kretanja i zaštite potrošača kao slabije ugovorne strane u suvremenim uvjetima poslovanja. Pravna zaštita potrošača ključna je za održavanje ravnoteže između interesa potrošača i proizvođača na digitalnom tržištu, a sustavan pravni okvir jača povjerenje potrošača u digitalne transakcije, što pridonosi rastu e-trgovine. Pravni okvir osigurava da potrošači imaju pristup učinkovitim pravnim sredstvima u slučaju povrede njihovih prava. Konačno, zajednički pravni okvir pridonosi jačanju unutarnjeg tržišta Europske unije i promicanju blagostanja potrošača u digitalnom dobu.

Analiza postojećih zakona iz područja zaštite potrošača u Bosni i Hercegovini jasno je kako se njima pružaju tek osnovni mehanizmi zaštite potrošačkih prava. Potrebno je njihovo stalno ažuriranje kako bi se pratili razvoj tržišta i nove vrste potrošačkih usluga. Uspješna zaštita potrošača zahtijeva snažne institucije koje su sposobne pružiti podršku i rješavati potrošačke sporove. Pri tome su izazovi veći ako su institucionalni kapaciteti nedostatni ili neefikasni. S obzirom na digitalizaciju, potrebno je osigurati da postojeći zakoni prate nove izazove vezane uz online trgovinu i digitalne usluge.

U konačnici, daljnje jačanje pravne zaštite potrošača u Bosni i Hercegovini zahtijeva sveobuhvatni pristup koji uključuje zakonodavne, institucionalne, edukativne i suradničke mjere kako bi se osigurala pravedna, učinkovita i prilagođena zaštita potrošačkih prava u skladu s europskim pravnim standardima.

LITERATURA

1. Baretić Marko (2022) „Novine u Zakonu o obveznim odnosima – odgovornost za materijalne nedostatke“, u: Zbornik Susreta pravnik u Opatiji '22., ur. Miljenko Giunio, Zagreb: Hrvatski savez udruga pravnika u gospodarstvu, 189.
2. Bilić Antun (2022) *Trgovac, poduzetnik i trgovački ugovori*, u: *Liber Amicorum Zoran Parać*, Zbornik radova povodom 70. rođendana profesora Zorana Paraća, ur. S. Petrović et al., Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 148-149.
3. Bodiroga-Vukobrat, Nada, Ana Pošćić i Adrijana Martinović (2019) “Izazovi liberalizacije tržišta usluga - pet godina članstva u Europskoj uniji.” Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske X, br. 1 (2019): 1-24. <https://doi.org/10.32984/gapzh.10.1.1>
4. Bojić Vitomir (2023) zakon o obveznim odnosima – Odgovornost za materijalne nedostatke u svjetlu Direktive (EU) 2019/771 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019., Pravosudna akademija, Zagreb
5. Carvalho, J. M. (2019) ‘Sale of Goods and Supply of Digital Content and Digital Services – Overview of Directives 2019/770 and 2019/771, 8, Journal of European Consumer and Market Law, Issue 5, pp. 194-201, <https://kluwerlawonline.com/journalarticle/Journal+of+European+Consumer+and+Market+Law/8.5/EuCML2019037>
6. Dabović Anastasovska Jadranka (2023) „Implementacija novina potrošačkog prava Europske unije u potrošačke zakone zemalja regije“ Zbornik radova Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse, br. 20, Mostar 2023., str. 7. - 35

7. Ebers Martin (2021) *Liability for Artificial Intelligence and EU Consumer Law*, Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law“, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3855110>
8. Gongeta Sanja, Sudarić Željko, Klepica Dubravka (2022) *Određeni aspekti ugovora o kupoprodaji robe u Europskom zakonodavstvu* // Book of Papers 6th International Scientific and Professional Conference (CRODMA 2021) / Gregurec, I. (ur.). Varaždin: Hrvatska udruga za direktni i interaktivni marketing (CRODMA), str. 263-271
9. Gongeta, Sanja (2023) *Reforme prava društava – „race to the top“ ili „race to the bottom“ u regulativnom natjecanju* // *Europski realiteti - Moć : Zbornik radova : 5. međunarodni znanstveni skup*. Osijek: Akademija za umjetnost i kulturu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, 2023. str. 314-328
10. Gongeta Sanja, Gongeta, Vedran (2023) *„Usklađivanje zakonodavnog okvira Bosne i Hercegovine s pravnom stečevinom Europske unije i sloboda poslovnog nastana“*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Tuzli, IX. 1/2023., 181. – 198.
11. Gongeta Sanja (2016) *Regulatory Framework as the Primary Reason for (No)Internationalization of SMEs* // *Advancing Research in Entrepreneurship in the Global Context: Conference Proceedings of the 8th ENTRE Conference* / Wach, Krzysztof ; Žur, Agnieszka (ur.). Krakow: Cracow University of Economics Centre for Strategic and International Entrepreneurship, str. 309-319.
12. Gongeta Sanja, Gongeta Vedran (2016) *Utjecaj zakonodavnih i administrativnih zahtjeva na pokretanje gospodarske djelatnosti* // Zbornik radova 6. Međunarodna konferencija Razvoj javne uprave / Smoljić, M. ; Belaj, I. (ur.) Vukovar. str. 126-134,
13. Josipović Tatjana (2020) *Privatno pravo Europske unije – opći dio*, Narodne Novine, Zagreb

14. Josipović Tatjana, Kanceljak Ivana (2022) Ugovorni odnosi - Opći dio. u: Tatjana Josipović [ur.] Privatno pravo Europske unije - Posebni dio, Zagreb: Narodne novine, 10-101
15. Jurczyński Paweł (2023) *Comments on the Implementation of the Sale of Goods Directive into the Polish Legal Order*, *Studia Iuridica Lublinensia* vol. 32, 5, 2023 DOI: 10.17951/sil.2023.32.5., 181-194
16. Kanceljak Ivana (2023) *Transposition of directive (EU) 2019/771 on certain aspects concerning contracts for the sale of goods in Croatian private law: Consumer Protection in European Union: Challenges and Opportunities*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, str. 92-104
17. Klarić Petar, Vedriš Martin (204) *Građansko pravo*, Narodne novine, Zagreb
18. Lewandowski Robert (2019) *Fundamentals of Polish Business Law*, Wydawnictwo C. H. Beck
19. Metzger, A. (2022) BGB § 327 Anwendungsbereich. Münchener Kommentar zum BGB. München: Beck, Band 3
20. Namysłowska Monika, Jabłonowska Agnieszka, Wiaderek Filip (2021) *Implementation Of The Digital Content Directive In Poland: A Fast Ride On A Tandem Bike Against The Traffic*, 12 (2021) *JIPITEC* 241 para 1
21. Nikšić Saša (2022) „Odgovornost za nedostatke kod ugovora o kupoprodaji stvari s digitalnim elementima“, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, 2022, vol. 70, br. poseban, str. 505-533, DOI: 10.51204/Anali_PFBU_22MK18A
22. Petrak Marko (2020) *Kodificiranje građanskog prava u jugoistočnoj Europi u: Hrvatsko obvezno pravo u poredbenopravnom kontekstu: Petnaest godina Zakona o obveznim odnosima*, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 101 – 146
23. Petrović Anita (2023) *Reforma potrošačkog prava prodaje - izazov za bosanskohercegovačko pravo*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Tuzli, IX. br. 1/2023, DOI: 10.51558/2712-1178.2023.9.1.101

24. Pokrzywniak, Jakub (2021). *Consumer protection under Polish private law. Pravovedenie* 65 (2): 236–247. <https://doi.org/10.21638/spbu25.2021.207>
25. Slakoper Zvonimir, Nikšić Saša (2022) „Novo uređenje odgovornosti za materijalne nedostatke u hrvatskom obveznom pravu“, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 43, (3) 531 – 558.
26. Slakoper Zvonimir (2022) Hijerarhija izvora prava trgovačkih ugovora u hrvatskom pravu, *Zbornik PFZ*, 72, (1-2) 401-420
27. Slakoper Zvonimir, Tot, Ivan (2021) Contract and tort law in the digital age Contemporary challenges to the law of obligations // *Digital Technologies and the Law of Obligations* / Slakoper, Zvonimir ; Tot, Ivan (ur.). Abingdon : New York (NY): Routledge, 1-24 doi: 10.4324/9781003080596-1
28. Staudinger Ansgar, Artz Markus (2022) *Neues Kaufrecht und Verträge über digitale Produkte - Einführung in das neue Recht*, C.H. Beck, München
29. Tomljanović Marko, Host Alen (2023) *Deset godina Republike Hrvatske kao članice EU-a: stanje i perspektive*, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka
30. Wauschkuhn Ulf et al. (2021) Implementation of the Directive (EU) 2019/771 on the sale of goods: Upcoming amendments to the German Civil Code governing the sale of goods with digital elements and other aspects of sales contracts; <https://www.globalcompliancenews.com/2021/02/28/germany-implementation-of-the-directive-eu-2019771-on-the-sale-of-goods-upcoming-amendments-to-the-german-civil-code-governing-the-sale-of-goods-with-digital-elements-and-other-aspects-of-sales-contra/>
31. Wesing Taylor (2022) Neues Digitales Kaufrecht; dostupno na: <https://www.taylorwessing.com/-/media/taylorwessing/files/germany/2022/01/praxisleitfaden-neues-kaufrecht-januar-2022.pdf>

32. Zoll Fryderyk et al (2022) *Academic proposal for amending the Directive (EU) 2019/771 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the sale of goods*, *Transformacije Prava Prywatnego* 3/2022
33. Uredba (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I) OJ L 177, 4.7.2008, p. 6–16
34. Direktiva (EU) 2019/771 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe, izmjeni Uredbe (EU) 2017/2394 i Direktive 2009/22/EZ te stavljanju izvan snage Direktive 1999/44/EZ OJ L 136, 22.5.2019, 28–50
35. Gesetz zur Regelung des Verkaufs von Sachen mit digitalen Elementen und anderer Aspekte des Kaufvertrags Bundesgesetzblatt Jahrgang 2021 Teil I Nr. 37 vom 25. Juni 2021
36. Gesetz zur Umsetzung der Richtlinie über bestimmte vertragsrechtliche Aspekte der Bereitstellung digitaler Inhalte und digitaler Dienstleistungen BGBl. I 2021, Nr. 37 vom 30.06.2021, S. 2123
37. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima, Narodne novine, br. 126/21.
38. Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, br. 35/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21.
39. Zakon o određenim aspektima ugovora o isporuci digitalnog sadržaja i digitalnih usluga, Narodne novine, br. 110/21.
40. Zakon o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini, „Sl. Glasnik BiH“, br. 25/06, 88/15.
41. Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima P.Z.E. br. 148; dostupno na: https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2021-09-30/161101/PZE_148.pdf (18.1.2024.)
42. Ustawa o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego, Dz.U. 2002 nr 141 poz. 1176

43. Izvještaj o Bosni i Hercegovini za 2023. godinu. Dostupno na: <https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2023/Izvje%C5%A1taj%20o%20Bosni%20i%20Hercegovini%20za%202023.%20%20%20BHS%20prijevod%20%28002%29.pdf> (18.01.2024.)
44. <https://op.europa.eu/webpub/com/eu-what-it-is/hr/> (16.12.2023.)

THE IMPACT OF DIRECTIVE 2019/771 ON THE REGULATION OF LIABILITY FOR MATERIAL DEFECTS IN NATIONAL LEGISLATION

Sanja Gongeta, PhD, Assistant Professor
University of Applied Sciences "Lavoslav Ružička" in Vukovar, Croatia
e-mail: sanja.gongeta@vevu.hr

ABSTRACT

With the development of digital technologies, e-commerce has proven to be a key driver of economic growth in the European Union's internal market. With the aim of increasing legal certainty, reducing transaction costs and ensuring a high level of consumer protection, as well as promoting the competitiveness of small and medium-sized enterprises, the need for harmonizing certain aspects related to contracts for the purchase of goods has emerged. The European legislator responded to this challenge by adopting Directive EU 2019/771 on certain aspects of contracts for the sale of goods. The implementation of the Directive EU 2019/771 in the national legislation of the member states of the European Union brought reforms in the area of responsibility for material defects in compulsory law. The aim of the paper is to point out the opportunities for the legislator of Bosnia and Herzegovina in the context of the legal regulation of this important legal issue through the analysis of changes in the Croatian, German and Polish legislative framework on obligations in the case of liability for material defects.

Keywords: Directive 2019/771; liability for material defects; contract for the purchase and sale of goods; commercial contract; consumer contract

